

Pauc, F., Škreb, Z. (urednici). (1969) *Govor i književnost*. Drugo dopunjeno izdanje. Zagreb: Znanje.

Rosandić, D., Šilić, J. (1979) *Govor i morfologija i morfosintaksa hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

Šimac, K. (1969) *Imenica i prilozi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Matica hrvatska.

Škreb, Z. (1969) *Govor i književnost srednjeg i novog vijeka*. U: *Uvod u književnost* (urednici: Fran Petrič i Zdenko Škreb). Zagreb: Znanje. Str. 245-294.

Tasić, J. (2000) *Prilog studiju hrvatskoga jezika*. Zenica: Dom Stare.

Amela ŠEHOVIĆ

EXPRESSIVE POTENTIAL OF PHRASAL IDIOMS IN MURABILGOVICH'S

SLOVENSKI ILI SLOVENAČKI?

Summary

Slušajući radio ili televiziju, svakodnevno se možemo uvjeriti u naporedu upotrebu prisvojnoga pridjeva *slovenski* ili *slovenački*. Njegova je polazišna imenica Slovenija, u vezi s čijim navođenjem u ovoj formi nema nikakvih nedoumica. Stoga je moj zadatak u ovome kratkom osvrtu rasvijetliti razloge gotovo ravnopravne upotrebe obiju formi, što je u raskoraku sa donedavnom isključivom upotrebom forme *slovenački*. U ostvarenju toga cilja, upotrijebila sam tehniku intervjuiranja, i to putem anketnih listića, studentske populacije Filozofskoga fakulteta u Sarajevu. Informanti i informantice bili/-le su studenti i studentice gotovo svih odsjeka ovoga fakulteta, koji su se trebali/-le odlučiti za jednu od dvije lekseme, tj. za onu koja je frekventnija u njihovu govoru. Naravno, tražena je i informacija kojim maternjim jezikom govore (bosanskim, srpskim ili hrvatskim), u čemu se uvažavala postojeća standardnojezička situacija u Bosni i Hercegovini. Ova informacija je veoma važna u svjetlu činjenice da je u srpskom jeziku normirana leksema *slovenački*, a u hrvatskom i bosanskom *slovenski*. Međutim, bez obzira na stav normativistike, izvorni/-e govornici i govornice najčešće ne postupaju u skladu sa ponuđenim rješenjima. U ovom smislu, u najpovoljnijem je položaju srpski jezik, gdje je i dalje normirana ranije široko upotrebljavana leksema *slovenački*.

Svaki je anketni listić numeriran, a ukupno je analizirano 115 anketnih listića. Pri tome su u obzir uzeti samo anketni listići govornika i govornica bosanskog jezika, budući da je isključivi predmet analize bilo stanje u ovom jeziku, zbog čega su zanemareni ostali anketni listići. Rezultati su sljedeći: formu *slovenski* upotrebljavaju informanti i informantice označeni sljedećim brojevima: 1, 4-7, 12-21, 23, 29-32, 34, 37-38, 42, 45-48, 59-71, 74-75, 77-79, 82, 89-92, 95-96, 104-105, 111. Forma *slovenački* zastupljena je u anketnim listićima pod brojevima: 2-3, 8-11, 22, 24-28, 33, 35-36, 39-41, 43-45, 49-58, 72-73, 76, 80-81, 83-

88, 93–94, 97–103, 106–108, 110, 112–115. Dakle, brojčani je odnos 57:59¹ u korist forme *slovenački*.

Ovim smo utvrdili činjenično stanje, tj. gotovo ravopravnu upotrebu obiju formi, što nam je već i bilo poznato. Međutim, nismo objasnili razloge ovakvoj praksi. Oni se mogu tražiti u više činjenica. Najprije, ranije šire upotrebljavana leksema *slovenački* ukazivala je na porijeklo nečega što je iz Slovenije, dok se forma *slovenski* odnosila na porijeklo od Slovena. Ovakva praksa ima korijene u činjenici da je u staroslavenskom jeziku leksema Slovjeninъ označavala Slovena, odnosno, u današnjoj normi bosanskoga jezika, Slavena, zbog čega je forma *slovenski* isključivo upućivala na navedeno porijeklo. U skladu s tim, može se razumjeti zašto je leksema *slovenački* postala distinktivno obilježje svega što potječe iz Slovenije. Međutim, postavlja se pitanje koliko je takva upotreba opravdana s tvorbenog aspekta. Naime, ukoliko navedemo imena svih država koje završavaju sufiksom -ija, ispred kojega je suglasnik n (što je slučaj s nazivom Slovenija), dobit ćemo ove rezultate:²

<u>Država</u>	<u>Prisvojni pridjev izveden od naziva za državu</u>
Albanija	albanski
Britanija	britanski
Estonija	estonski
Letonija	letonski
Makedonija	makedonski
Rumunija	rumunski
Španija	španski
Tanzanija	tanzanski
Tazmanija	tazmanski

Dakle, s tvorbenog aspekta, odbije se imenički sufiks -ija i doda se pridjevski sufiks -ski: npr., britan- + -ski > britanski. Dosljedno primjenjujući navedenu formulu, od imenice Slovenija prisvojni se pridjev dobija na sljedeći način: sloven- + -ski > *slovenski*.

S obzirom na činjenicu da se danas u standardnome bosanskom jeziku pravi distinkcija između pridjeva *slovenski* (: Slovenija) i *slavenski* (: Slaven), mislim da nema lingvistički opravdanog razloga za upotrebu termina *slovenački*. Međutim, savremena lingvistika sve više postaje svjesna važnosti ekstralingvističkih faktora, u ovom slučaju činjenice da je izvornim govornicima / govornicama bosanskog jezika (koji smo analizirali) u velikom stepenu strana upotreba pridjeva *slavenski*, u značenju: "koji potječe od Slavena". U tom kontekstu češće se upotrebljava leksema *slovenski*, te postaje jasna opredijeljenost, radi značenjske jasnoće, za formu *slovenački*, u značenju: "koji potječe iz Slovenije". Ona je još dosta raširena i pored toga što je norma isključivo propisala formu *slovenski*.³

Umjesto zaključka, u skladu sa stavovima moderne lingvistike, ostaje nam samo da kažemo: Lingvista snuje, narod određuje.

¹ Jedan informant, numeriran brojem 45, upotrebljava obje forme.

² Imena država i od njih izvedeni prisvojni pridjevi navode se abecednim redom.

³ V. Slovenske Alpe, Slovensko primorje, u: Halilović, Senahid. (1999) *Pravopis bosanskoga jezika*. Sarajevo: Dom štampe. Str.115: t. 479.